

Sygn. akt VU 1413/13

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 kwietnia 2014 r.

### **Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie :

Przewodniczący SSO Marzena Głuchowska

Protokolant Barbara Wypych

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2014 r. w Kaliszu

odwołania M. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 3 października 2013 r. Nr (...)

w sprawie M. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

### **Oddala odwołanie**

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28.10.2013 r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił odwołującej M. P. przyznania emerytury nauczycielskiej z uwagi na nie spełnienie warunków do tego świadczenia, a mianowicie brak 30 lat pracy.

Od powyższej decyzji odwołanie złożyła M. P., domagając się jej zmiany i przyznania emerytury nauczycielskiej.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

### **Sąd ustalił i zważył co następuje.**

W myśl art. 88 ustawy z dnia 26.01.1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 56 z 1997 r. poz. 357) oraz art. 47 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 39 z 2004 r. poz. 353) emerytura nauczycielska przysługuje osobie, która wykazała staż pracy wynoszący 30 lat w tym 20 lat pracy nauczycielskiej oraz rozwiązała na swój wiosek stosunek pracy.

Odwołująca urodzona jest w dniu (...), liczy więc 51 lat. Odwołująca z zawodu jest nauczycielem. Odwołująca wykazała staż pracy na dzień 31.12.2008 r. wnoszący 27 lat 3 miesiące i 8 dni, w tym 23 lata 11 miesięcy i 9 dni okresów składkowych oraz 3 lata 3 miesiące i 29 dni okresów nieskładkowych. Odwołująca pozostawała w stosunku pracy do dnia 31.08.2013 r.

Odwołująca w niniejszej sprawie zmierzała do wykazania okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 31.12.1978 r. do 30.09.1981 r.

Rodzice odwołującej I. i C. F. byli roczniki 1941 i 1937. Mieli gospodarstwo rolne o powierzchni 2,42 ha położone w W.. Część gospodarstwa to były łąki. Rodzice odwołującej dzierżawili także grunt o powierzchni około 2 ha od M., brak na tę okoliczność umów i określenia czasokresu dzierżawy. Ojciec odwołującej pracował zawodowo w Zakładach (...) w O., matka natomiast zajmowała się dziećmi, domem, gospodarstwem rolnym oraz pracą nakładczą. C. F. chorował na kręgosłup i wrzody żołądka. W okresie od 06.02.1979 r. do 17.02.1979 r. C. F. przebywał w szpitalu. W okresie od lipca 1978 r. do grudnia 1980 r. C. F. korzystał z częstych zwolnień lekarskich wystawianych przez lekarza zakładowego. Następnie stwierdzono zdolność do pracy z ograniczeniami co do dźwigania. Od stycznia 1981 r. C. F. rozpoczął ponownie korzystać ze zwolnień lekarskich. Od lat 80-tych pobierał rentę, wtedy inwalidzką. C. F. zmarł w 2010 r. Małżonkowie F. mieli dwoje dzieci: D. rocznik 1968 i M. rocznik 1962. Na gospodarstwie mieszkali także dziadkowie odwołującej A. S. rocznik 1916, zmarła w 2009 r., F. S. rocznik 1908, zmarły w 1980 r. D. F. w spornym okresie uczęszczał do szkoły podstawowej.

Na gospodarstwie uprawiano zboża, buraki, ziemniaki. Były także łąki. Był także hodowany inwentarz: koń, 3 krowy, kilka świń – macior od których hodowano i sprzedawano warchlaki.

Odwołująca kończyła szkołę podstawową w 1977 r., następnie uczęszczała do Liceum (...) w O. w latach 1977 - czerwiec 1981. Była to szkoła średnia dzienna. Nauka odbywała się w systemie dziennym przez 4 lata. Codziennie było od 5 do 7 godzin lekcyjnych zajęć. Szkoła kończyła się egzaminem maturalnym w maju 1981 r. Odwołująca do szkoły dojeżdżała autobusem (...) około 3- 5 km w jedną stronę. Rano odwołująca miała autobus o godzinie 7<sup>20</sup>, a po szkole o godzinie 13<sup>40</sup> lub później.

Po maturze odwołująca studiowała.

Odwołująca nie powoływała się na pracę w gospodarstwie rolnym rodziców ubiegając się o pracę.

Odwołująca pomagała rodzicom w pracy w gospodarstwie rolnym.

Odwołująca nie wykonywała stałej, codziennej pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 31.12.1978 r. do 30.09.1981 r.

W 1987 r. rodzice przekazali odwołującej część nieruchomości rolnej.

Odwołująca do 2003 r. była zameldowana na nieruchomości w W..

(dowód: częściowo zeznania odwołującej, akta osobowe, częściowo zeznania świadków I. F., J. P., Z. K.)

Zeznania odwołującej i świadków F., P. i K. są niewiarygodne w części dotyczącej tego, iż odwołująca wykonywała stałą codzienną pracę w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 31.12.1978 r. do 30.09.1981 r.

Odwołująca nie powoływała się na pracę w gospodarstwie rolnym ubiegając się o pracę. Nie wskazywała także tego okresu do zaliczenia do stażu pracy, mimo takich możliwości prawnych od 1990 r. Gospodarstwo rodziców było obszarowo małe. Pracy na tym gospodarstwie było tyle, iż ojciec odwołującej pracował zawodowo poza rolnictwem. W gospodarstwie było tyle osób zdolnych do wykonywania pomocy w gospodarstwie, gdyż trudno przyjąć, iż cały ciężar prowadzenia gospodarstwa został złożony na braki odwołującej – wtedy liczącej 16 lat. Ojciec odwołującej licząc czterdzieści kilka lat pracował 8 godzin dziennie zawodowo. Był więc w stanie wykonywać pracę w gospodarstwie rolnym. Z dokumentacji lekarskiej wynika, iż chorował, lecz w spornym okresie schorzenia te nie dyskwalifikowały go do pracy zawodowej. Matka odwołującej - osoba stosunkowo młoda - mniej niż 40 lat, także mogła te prace wykonywać. Trudno przyjąć, iż trud głównych prac gospodarskich zrzuciła na kilkunastoletnią córkę, a sama zajmowała się domem i młodszym dzieckiem. Odwołująca chodziła do szkoły dziennej, musiała poświęcić czas na dojazd do szkoły, pobyt w szkole, przygotowanie do zajęć. W spornych latach na wsiach działały już kółka rolnicze, stąd rolnicy nie mający własnych maszyn mogli oczekiwać na usługi z kółka.

Z treści art. 5 cytowanej ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się okresy składkowe i nieskładkowe, z tym, że okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nie przekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych. Art. 10 powołanej wyżej ustawy przewiduje natomiast możliwość uwzględnienia przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości przypadających przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, ale jedynie, gdy okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Powołany powyżej art. 10 ustawy pozwala na uwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia przypadającego w czasie, kiedy nie funkcjonowało ubezpieczenie społeczne rolników (tj. przed 01.01.1983 r.). Podstawowe znaczenie ma zatem ustalenie czy wykonywanie określonych czynności w gospodarstwie rolnym można uznać za okresy pracy w tym gospodarstwie. We wskazanym przepisie nie ma jednak definicji pracy w gospodarstwie rolnym. Przyjmuje się w związku z tym, iż ustalenia czy, pracę danej osoby w gospodarstwie rolnym można uznać za pracę mogącą być uwzględnioną przy ustalaniu prawa do emerytury, dokonywać należy w oparciu o przepisy regulujące ubezpieczenie społeczne rolników. Za okresy pracy w gospodarstwie rolnym, uważa się więc okresy wykonywania pracy na takich warunkach, jakie po dniu 01.01.1983 r. dawałyby podstawę do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników (tak w wyroku SN z dnia 3 lipca 2001 r., II UKN 466/00 OSNPUSiSP 2003, nr 7, poz. 186).

Ubezpieczenie społeczne rolników regulowane jest przepisami ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U z 1998 roku, nr 7, poz.25 ze zmianami). Przyjmuje się powszechnie, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze - wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej „domownika” z art. 6 pkt 2 powołanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i po drugie - czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie (art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej). Takie stanowisko zajęto w wyrok SN z dnia 28.02.1997 r., II UKN 96/96,(OSNP,1997/23/473), wyrażonym wprawdzie na gruncie poprzednio obowiązującej ustawy, ale nadal aktualnym.

Zgodnie z treścią wskazanego powyżej art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników za domownika uważa się osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie i stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. W poprzednio obowiązującej ustawie z dnia 14.12.1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin domownika definiowano jako członka rodziny rolnika, pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, mającego co najmniej 16 lat, nie podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów a ponadto osobę, dla której praca w gospodarstwie rolnym stanowi główne źródło utrzymania.

W rozpoznawanej sprawie z dokonanych ustaleń faktycznych wynika, iż rodzice odwołującej mieli małe gospodarstwo rolne. Ojciec pracował zawodowo. Rodzice byli w spornym okresie stosunkowo młodymi ludźmi, mieli więc możliwości i siłę aby w gospodarstwie rolnym pracować. Pracy w gospodarstwie było tyle, iż ojciec mógł sobie na pracę zawodową pozwolić. Charakter gospodarstwa wskazuje na okresowe potrzeby wykonywania prac polowych, w szczególności na wiosnę, i potem jesienią. Utrzymanie inwentarza wymagało pracy cały rok. Odwołująca w spornym okresie uczęszczała do dziennej szkoły ponadpodstawowej. Była to szkoła w systemie dziennym. Odwołująca w związku z nauką, koniecznością przygotowywania się do zajęć miała ograniczony czas, w którym mogła pomagać w pracy w gospodarstwie rolnym. W okresie jesiennym, zimowym, wiosennym, gdy nasilenie prac jest dużo mniejsze, dzień jest dużo krótszy nie było potrzeby, a odwołująca nie miała możliwości, wykonywania stałej codziennej pracy w gospodarstwie rolnym w rozmiarze co najmniej 4 godzin.

Co do wykonywania pracy w okresie wakacyjnym, Sąd nie podziela poglądu, iż praca taka może nosić charakter stałej pracy, codziennej, uzasadniającej traktowanie jej jako okres uzupełniający wpływający na staż emerytalny. Założeniem ustawodawcy pozwalającego uzupełniać staż ubezpieczeniowy pracą w gospodarstwie rolnym bez opłacania składek

na ubezpieczeni społeczne jest uwzględnianie tylko takich okresów które wskazują na stałość, trwałość tej pracy, pozostawanie w ciągłej dyspozycji do jej wykonywania, związanie życia zawodowego w pewnym okresie z tą sferą działalności. Nie chodzi tu o okazjonalną pracę, w przypadku gdy „mam chwilę czasu” oraz nie chodzi o taką pomoc, że dziecko opuściło lekcje w szkole żeby pomagać w gospodarstwie rolnym. Zasadą jest iż staż pracy związany jest ściśle z opłacaniem składek na ubezpieczenie społeczne. Zaliczanie okresów nie związanych z opłacaniem składek musi odbywać się w sytuacjach ściśle wskazanych przez ustawodawcę i jako wyjątek traktowane z wyraźnymi ograniczeniami. Nie była tą osobą także odwołująca. Potoczne przekonanie, iż dzieci wiejskie pracowały w gospodarstwie rolnym nie może skutkować obciążaniem systemu ubezpieczeń społecznych dodatkowymi ciężarami w sytuacji braku jakiegokolwiek wkładu z tego tytułu do tego systemu.

Odwołująca nie wykazała okresu pracy wymaganego do przyznania emerytury wcześniejszej – 30 lat i nie rozwiązała stosunku pracy w dacie orzekania, stąd odwołanie jako bezzasadne podlegało oddaleniu w myśl art. 477<sup>14</sup> § 1 kpc.